

WSPOMNIENIA

Ryszard Dadlez 1931–2008

W dniu 14 marca 2008 r. pożegnaliśmy na Cmentarzu Powązkowskim Profesora Ryszarda Dadleza, zmarłego po krótkiej i ciężkiej chorobie w dniu 5 marca. Tym samym dobiegła kresu ziemską drogą wybitnego geologa, niezwykle zasłużonego dla Państwowego Instytutu Geologicznego i polskiej geologii.

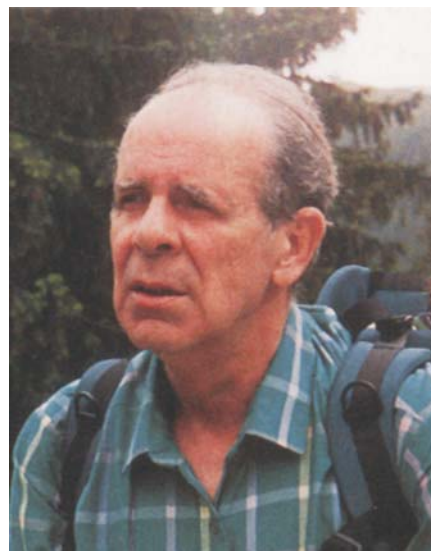
Ryszard Dadlez urodził się w Ciechanowie w 1931 r. w rodzinie nauczyciela. Studiował geologię na Uniwersytecie Warszawskim w latach 1949–1953 pod kierunkiem profesorów Jana Samsonowicza, Edwarda Passendorfera i Stefana Zbigniewa Różyckiego. Jeszcze będąc studentem, w 1951 r. został zatrudniony jako asystent na kontrakcie w Państwowym Instytucie Geologicznym. Pracował początkowo w Oddziale Świętokrzyskim PIG, następnie w Warszawie, kolejno w wydziałach: Surowców Skalnych i Podstawowych Badań Geologicznych. W 1954 r. został zatrudniony w Zakładzie Geologii Niżu i z tą problematyką regionalną był już związany do końca aktywności naukowej.

W swoim macierzystym zakładzie pełnił funkcję kierownika pracowni, początkowo Polski Północnej, a następnie Geologii Regionu Pomorskiego. W latach 1973–1976 kierował Zakładem Geologii Ropy i Gazu, a następnie w latach 1977–1988 — Zakładem Stratygrafii, Tektoniki i Paleogeografii.

Równoległe z awansowaniem w hierarchii służbowej przebiegały kolejne etapy drogi naukowej Profesora Dadleza w PIG. Doktorat uzyskał w 1965 r. na podstawie rozprawy pt. *Stratygrafia liasu w Polsce zachodniej*. W 1975 r. nadano mu stopień doktora habilitowanego po przedłożeniu pracy *Studia tektoniczne w obszarze północno-zachodniej Polski*. Wreszcie, w roku 1981 uzyskał tytuł profesora. W tymże roku został powołany do Rady Naukowej PIG — przez 4 kadencje (do 1999 r.) pełnił w niej funkcję zastępcy przewodniczącego. W tym czasie był członkiem różnych komisji i zespołów powoływanych przez kierownictwo instytutu oraz instytucje nadrzędne. Był też w latach 1981–1989 wiceprzewodniczącym Komitetu Nauk Geologicznych PAN.

Niezależnie jednak od sprawowanych funkcji kierowniczych, Profesor Dadlez był przede wszystkim człowiekiem nauki. Z ogromnym zaangażowaniem zajmował się badaniami regionalnymi w Polsce, przede wszystkim kompleksu permsko-mezozoicznego Niżu Polskiego, początkowo głównie w dziedzinie stratygrafii, a następnie z naciskiem na zagadnienia tektoniczne.

Wśród około 230 publikacji Profesora jest wiele prac szczegółowych, poświęconych różnym przyczynom stratygraficznym i tektonicznym, ale najbardziej zauważalne i

doceniane w tym dorobku są szersze ujęcia regionalne. Noszą one charakterystyczny, indywidualny rys, wiążący się z wybitną umiejętnością syntezy, a zarazem szacunkiem dla szczegółowych danych — faktów geologicznych. Profesor Dadlez nie stronił od śmiałych hipotez naukowych, dotyczących np. roli tektoniki solnej czy też problemów inwersji strukturalnej na Niżu Polskim. Trzymał się jednak zawsze danych empirycznych, a jego interpretacje wynikały z jasno określonych przesłanek.

Był człowiekiem prawym, charakteryzował się wielką uczciwością zawodową. Nigdy nie szedł na daleko idące kompromisy w sprawach naukowych. Dla młodszych pokoleń był wzorem rzetelnej pracy. Uczyliśmy się od Niego przez współpracę, szczególnie w czasie wyjazdów terenowych, kiedy przekazywał nam swoją ogromną wiedzę. Była to szkoła geologii praktycznej i teoretycznej na najwyższym poziomie.

Szczególony wyraz znalazła twórczość naukowa Ryszarda Dadleza w opracowaniach kartograficznych. Był znakomitym i zamiłowanym twórcą i redaktorem różnego rodzaju map, przekrojów geologicznych i atlasów. Należy tu wymienić Jego udział w opracowaniu kolejnych dwóch edycji mapy tektonicznej kompleksu permsko-mezozoicznego Niżu (1979, 1998), *Atlasu grawimetrycznego Polski* (1996), odkrytej mapy dna Bałtyku w skali 1 : 500 000 (1999), *Atlasu paleogeograficznego epikontynentalnego permu i mezozoiku w Polsce* (1998), *Mapy geologicznej Polski bez utworów kenozoiku w skali 1 : 1 000 000* (2000)

oraz *Przekrojów geologicznych przez bruzdę śródpolską* (2001). Dokładny wykaz publikacji kartograficznych i innych zamieszczono w jubileuszowym tomie *Geological Quarterly*, wydanym na 70-lecie urodzin Profesora i z okazji 50. rocznicy Jego pracy naukowej (2002 r., no. 3). Część danych dotyczących życia i dorobku Profesora Ryszarda Dadleza zacytowaliśmy z zamieszczonego w tym tomie szkicu biograficznego *Ryszard Dadlez and His scientific career*, napisanego przez Jerzego Znoskę i Sylwestra Marka.

Profesor Dadlez był, dzięki swoim publikacjom, a także udziałowi w konferencjach międzynarodowych, szeroko znany za granicą. Jego prace były cytowane, a On sam cieszył się szacunkiem wybitnych europejskich geologów, takich jak dr Franz Kockel (Hanower) czy też prof. Peter A. Ziegler (Berno). Wielokrotnie mieliśmy okazję stykać się z pochlebnymi opiniami wypowiedzianymi pod adresem Profesora przez tych i innych zagranicznych kolegów. Spośród licznych projektów międzynarodowych, w których uczestniczył, należy szczególnie podkreślić aktywny udział w projekcie EUROPROBE (1992–2001). Zaowocował on licznymi ważnymi publikacjami w czasopiśmie międzynarodowych, które ugruntowały naukową renomę Profesora za granicą.

Miał ogromną wiedzę na temat geologii regionalnej i był zawsze otwarty na nowe koncepcje w dziedzinie geologii. Propagował na polskim gruncie tektonikę płyt litosfery i to w czasie, gdy teoria ta nie znalazła się jeszcze w programach niektórych studiów uniwersyteckich. Wspierał też czynnie wprowadzanie w PIG strategii badawczej określonej mianem analizy basenów sedymentacyjnych. W ostatnich latach poświęcił wiele czasu na wnikliwe geologiczne interpretacje cennych wyników głębokich badań geofizycznych, uzyskanych w ramach projektów POLONAISE i CELEBRATION 2000.

Prace naukowe Profesora Ryszarda Dadleza miały często ścisły związek z poszukiwaniami naftowymi na Niżu Polskim. Wyniki jego regionalnych badań stratygraficznych i tektonicznych przyczyniły się pośrednio i bezpośrednio do wielu odkryć ropy i gazu w basenie polskim. Był wielokrotnie konsultantem firm naftowych, które wysoko sobie ceniły jego wiedzę i doświadczenie.

Osobny rozdział w ogromnym dorobku Profesora Dadleza stanowi praca redakcyjna. Był redaktorem naukowym wielu wydawnictw monograficznych, ale przede wszystkim zapisał się w pamięci jako wieloletni redaktor naczelny (w latach 1976–1997) *Kwartalnika Geologicznego* — obecnie *Geological Quarterly*. Był skrupulatnym i bezstronnym redaktorem dbającym o poziom naukowy i językowy publikacji i zawsze służącym autorom swoją cenną i bezinteresowną radą. W czasie długiej kadencji Profesora Dadleza *Kwartalnik Geologiczny* przeszedł ewolucję od czasopisma publikującego głównie lokalne przyczynki w języku polskim — do nowocześnie pod względem edytor-

skim wydawanego czasopisma angielskojęzycznego. Niewątpliwą zasługą Profesora Dadleza jest przygotowanie *Geological Quarterly* do późniejszego awansu na listę czołowych periodyków geologicznych, indeksowanych przez *Institute for Scientific Information* w Filadelfii (tzw. listę filadelfijską). W prowadzonym przez siebie *Kwartalniku*, ale też jako autor, przykładał zawsze dużą wagę do dyskusji naukowej. Ubolewał nad spadkiem w ostatnich latach intensywności i poziomu dyskusji publikowanych na łamach czasopisma, jak i prowadzonych bezpośrednio, w czasie konferencji naukowych.

Działalność dydaktyczna Profesora Ryszarda Dadleza obejmuje wypromowanie 3 doktorantów, liczne recenzje rozpraw doktorskich, przewodów habilitacyjnych i profesorskich. Opublikował też wiele prac poświęconych popularyzacji i aspektom metodologicznym nauk geologicznych, w tym zwłaszcza tektoniki. Ukoronowaniem tej działalności było wydanie drukiem w 1994 r. napisanego wspólnie z W. Jaroszewskim podręcznika *Tektonika*. To znakomite dzieło, wyróżnione w 1995 r. nagrodą VII Wydziału PAN, jest do dziś uznawane za jeden z najlepszych polskich podręczników akademickich z dziedziny nauk o Ziemi.

Profesor Dadlez, człowiek skromny, nie zabiegał o zaszczyty i stanowiska. Ale Jego dorobek naukowy był doceniany przez kierownictwo PIG, resortów nadzorujących instytut oraz przez władze państwowe. Był laureatem Nagrody Państwowej II Stopnia (1964 r.), licznych odznaczeń i nagród resortowych i instytutowych. Był też uhonorowany odznaczeniami państwowymi, w tym Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1989 r.). Sam cenił sobie bardzo Złotą Odznakę Państwowego Instytutu Geologicznego, którą otrzymał jako jeden z pierwszych. Ryszard Dadlez traktował Państwowy Instytut Geologiczny jak drugi dom i był bardzo przywiązany do tradycji tej instytucji. W chwilach zagrożenia działalności PIG-u zawsze można było liczyć na jego mocny głos w obronie instytutu. Był odważny i płacił za to określoną cenę, nawet w ostatnim roku działalności zawodowej.

Profesor Ryszard Dadlez przeszedł na emeryturę w 2001 r., ale pozostał czynnym badaczem właściwie do ostatnich tygodni życia. Do niedawna spotykaliśmy się na wspólnych dyskusjach, przygotowując lub planując przyszłe publikacje i dalszą współpracę naukową. Nie ustawał też w pracach nad weryfikacją stratygraficzną profilów mezozoiku z Niżu Polskiego.

Pozostawił po sobie ogromną spuściznę naukową, która przez kolejne lata będzie nieocenionym źródłem wiedzy o geologii Polski. Wszyscy długo jeszcze będziemy czerpać z tego dorobku.

Żegnamy prawego i uczciwego człowieka, który był wzorcem rzetelnego pracownika naukowego i taki pozostanie na zawsze w naszej pamięci.

Marek Narkiewicz & Ryszard Wagner